

Paderborn van nu

© Foto: Gerald Veleer

vooruitstrevende stad met een rijk recreatie- en cultuuraanbod!

Deze stad heeft haar bijzondere flair vooral te danken aan de combinaties van traditie en innovatie, oud en nieuw, hightech en middeleeuwen; dat is het verleidelijke contrast dat u in Paderborn te wachten staat. Hier ontdekt u deze tegenstellingen in een harmonisch geheel!

Talrijke groenvoorzieningen, meren en bossen midden in de stad bieden volop ontspanning en recreatiemogelijkheden. Het afwisselende landschap rond Paderborn leent zich voor interessante uitstapjes, heerlijke fietstochten en gevarieerde wandelingen.

Wij wensen u een aangenaam verblijf!

Paderborn is een jonge, dynamische stad met een ruim 1200-jarige geschiedenis en een unieke veelzijdigheid. De stad is trots op haar tradities en beduidende geschiedenis, die u bij talrijke historische bouwwerken kunt ontdekken. Tot de vele bezienswaardigheden behoren bijvoorbeeld het raadhuis, de Dom en het „drie-hazen-venster“, de keizerpalts, het Paderbrongebied en het Slot Neuhaus.

Maak hier kennis met het bruisende leven van een moderne en

Mobiele gids door Paderborn

Stel uw eigen ontdekkingsstocht samen! Hoe werkt het? Heel makkelijk: met de service van de Tourist Information en uw smartphone als gids. Voor in totaal 19 bezienswaardigheden in het centrum kunt u informatie opvragen door naar het nummer +49 (0)89 210 833 098 1 (+ bijbehorende getal) te bellen. (Bijvoorbeeld: +49 (0)89 210 833 098 101 voor het Heising'sches Haus)

- 01 Heising'sches Haus
- 02 Paderbrongebied
- 03 Stadtmuseum
- 04 Abdinghofkerk
- 05 Michaelskerk en klooster
- 06 Voormalige Domdekenij
- 07 Keizerpalts en Bartholomeuskapel
- 08 Adam-und-Eva-Haus
- 09 Dom en drie-hazen-venster
- 10 Gaukerk
- 11 Diözesanmuseum en Neptunbrun
- 12 Libori-Galerie en Libori-put
- 13 Theologische faculteit
- 14 Voormalige jezuïetenkerk
- 15 Theater en Neuer Platz
- 16 Raadhuis
- 17 Busdorferkerk
- 18 Franziskanerkerk
- 19 Stümpelsche Mühle

De verschillende audioteksten duren ongeveer twee tot drie minuten. Hiervoor betaalt u alleen de kosten voor uw mobiele telefoon. Meer informatie vindt u op www.paderborn.tomis.mobi. Hier kunt u de stukjes beluisteren en zelfs als MP3-bestand downloaden.

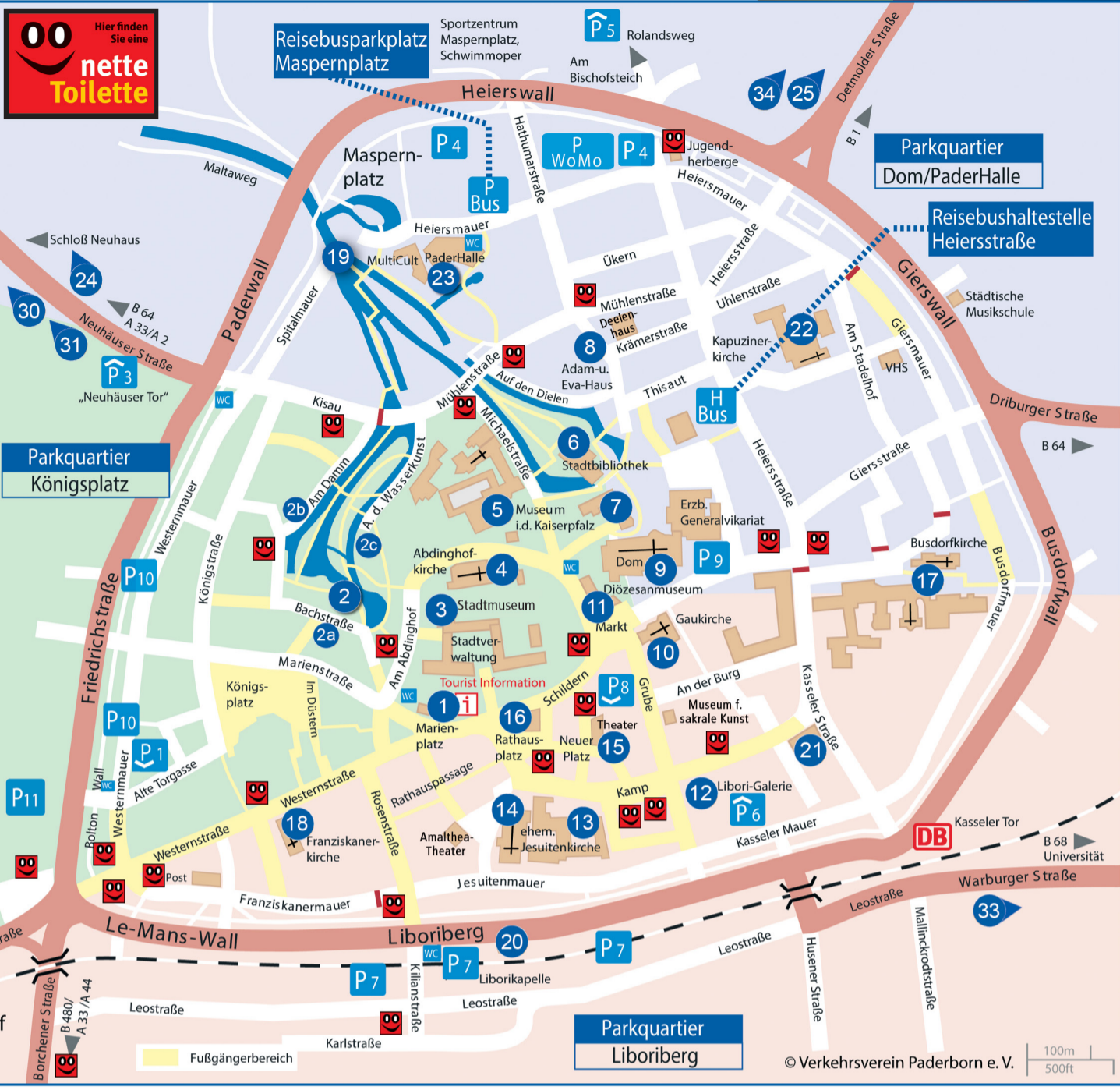
„Nette Toilette - Nette toiletten“

Het concept van de „nette toiletten“ houdt in, dat u gratis en zonder consumptieplicht gebruik kunt maken van de toiletten in cafés, restaurants en winkels in het centrum. Dit geldt grotendeels ook voor verschoonruimtes en gehandicapten-toiletten.

Let op de rode sticker bij de ingang van de deelnemende bedrijven!

Meer informatie vindt u op www.paderborn.de/nette-toilette

Centrum met bezienswaardigheden

Welkom in Paderborn

Service van de Tourist Information

- Informatie rondom Paderborn
- Rondleidingen en fietstochten
- Accommodatiebesteding
- GPS-aanbod
- Segwaytochten
- Bezoekersprogramma's
- Congresservice
- Evenementen
- Souvenirs en cadeautjes

Informatie, boeking, bemiddeling: Tourist Information Paderborn Marienplatz 2a (voetgangerszone) 33098 Paderborn Tel. +49 (0)5251 882980 tourist-info@paderborn.de www.paderborn.de/tourismus

Informaties over het Paderborner Land zijn ook hier te krijgen: Touristcentrale Paderborner Land e.V. Königstraße 16 33142 Büren Tel. +49 (0)5251 3088111 info@paderborner-land.de www.paderborner-land.nl

Route

Paderborn ligt heel gunstig in het midden van Duitsland en is zowel met de auto als met het openbaar vervoer uitstekend te bereiken.

Auto: Paderborn bereikt u via de snelweg 33 (A 33), een verbindingsweg tussen de A 2 (Roergebied-Hannover) en de A 44 (Dortmund-Kassel). Via de provinciale wegen is Paderborn te bereiken via de B 64 (vanuit Höxter, Bad Driburg en Münster, Rheda-Wiedenbrück); via de B 68 (vanuit Warburg, Kassel); via de B 1 (vanuit Hamelen, Detmold en Soest, Geseke) en via de B 480 (vanuit Brilon).

Trein: Paderborn is goed te bereiken met de trein. Vanaf Utrecht reist u via Duisburg binnen een paar uur naar hartje Paderborn. Ook de nieuwe RRX verbindt

Paderborn met het Roergebied. Paderborn is ook met de regionale treinen goed te bereiken vanaf Bielefeld, Dortmund, Hamm en Hannover. Tickets boekt u via www.nsinternational.nl en www.bahn.de

Vliegtuig: De luchthaven Paderborn/Lippstadt (3-letter-code: PAD) ligt circa 20 km ten zuidwesten van Paderborn bij Büren. Tussen de luchthaven en Paderborn rijden bussen. Andere luchthavens zijn Dortmund (90 km), Münster/Osnabrück (80 km) en Hannover (150 km). (www.airport-pad.com) Ongeveer vijf kilometer ten zuiden van het centrum ligt het sportvliegveld Haxterberg. (www.haxterberg.de)

Flixbus: Paderborn is aangesloten bij het busnetwerk Flixbus, die ook vanuit Nederlandse steden rijdt. Voor een klein prijsje reist u vanaf Nederland naar Paderborn met de Flixbus, maar ook van en naar andere Duitse steden. Prijzen en reistijden vindt u op: www.flixbus.nl

Streekbus: Met de streekbussen bereikt u makkelijk de steden en gemeenten van het Paderborner Land en buurregio's. Tickets en informatie: Tel. +49 (0)5251 2930400, www.fahr-mit.de

Stadsbus: De „PaderSprinter“ verbindt het centrum met de tien stadsdelen. Tickets en informatie: Tel. +49 (0)5251 6997222, www.padersprinter.de

Bezienswaardigheden

Een wandeling door Paderborn is net een reis door verschillende eeuwen. Onmiskenbaar weerspiegelt het stadsbeeld de ruim 1200-jarige, roerige geschiedenis van de stad. Alleen al in de binnenstad vindt u ruim 20 historische bouwwerken uit verschillende tijdperken. De belangrijkste bezienswaardigheden worden met elkaar verbonden door een goed uitgezette rondweg.

Het Heising'sche Haus (1), een patriciërswoning uit rond 1600 vormt een prachtig voorbeeld voor de bouwkunst uit de wezerrenaissance.

In het westelijke Paderbrongebied (2) ontspringt midden in het centrum van de stad de kortste rivier van Duitsland met drie van de vijf Padertakken. Uit in totaal 200 bronnen gulpt het water met gemiddeld 5000 liter per seconde uit de grond. Een kleine omweg naar de „groene longen“ van Paderborn is zeker de moeite waard. Hier vindt u de voormalige brouwerij (2a), het „wasvrouwenmonument“ (2b) en het model van het watersysteem (2c), dat de middeleeuwse stad van schoon drinkwater voorzorg.

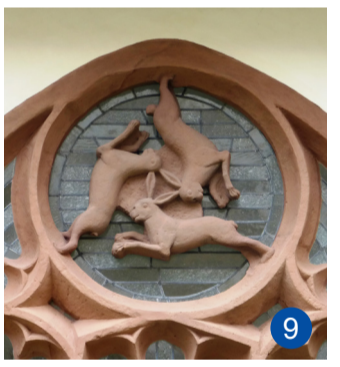
Het Stadtmuseum Paderborn (3) werpt op een indrukwekkende manier licht op de geschiedenis van de Paderstad, vanaf de eerste vestigingen in de prehistorie tot aan thema's rondom de stad van nu en

in de toekomst. Naast het museum ligt de Abdinghofkerk (4) met dubbele romaanse toren.

De Michaelskerk (5) is naar Nederlands voorbeeld met een combinatie van zand- en bakstenen gebouwd en laat hier en daar een vleugje Vlaamse barok zien. De aangrenzende gebouwen herbergen het Michaelsklooster en de St. Michael scholen. In de voormalige domdekenij (6) uit de 17e eeuw bevindt zich inmiddels de stadsbibliotheek. Deze wordt omarmd door de twee Padertakken van het oostelijke brongebied. Naar het noorden toe ligt de Ottoons-Salische keizerpalts (7) met het museum. In het gereconstrueerde paltscomplex zijn een groot aantal vondsten, zoals de resten van muurschilderingen uit de tijd van Karel de Grote, te bewonderen. Tussen de keizerpalts en de Dom zijn de muren van Karels koningspalts en de in 1017 gebouwde Bartholomeuskapel te vinden. Deze geldt als de oudste hallenkerk van Duitsland en verrast met zijn bijzondere akoestiek. Het oudste en tegelijkertijd het mooiste behouden vakwerkhuis is het Adam-und-Eva-Haus (8) uit midden 16e eeuw. Het bonte snij- en schilderwerk van de façade valt meteen op.

De Dom (9) is grotendeels een creatie uit de 13e eeuw. Zijn massieve 93 meter hoge romaanse toren staat in groot contrast met het kerkchip met gotische vensters en bogen. De crypte is de bewaarplaats van de overblijfselen van de heilige Liborius, de beschermheilige van de stad en het aartsbisdom. In de kruisgang bevindt zich het beroemde drie-hazen-venster, een van de trekpleisters van Paderborn. Ook bij de achthoekige toren van de Gaukerk (10) is de invloed van de romaanse kunst duidelijk terug te zien.

Op het marktplein vindt u ook het Diözesanmuseum (11) met een ver-

zameling van rond 6000 objecten sacrale kunst uit de tiende tot 20e eeuw, waaronder de romaanse Imad-Madonna en het barokke Libori-altaar. In de schatkamer van het museum wordt het vergulde Liboriussschrijn bewaard.

De Liborius-put (12) met een standbeeld van de beschermheer van de stad en het aartsbisdom is een van de drie behouden waterputten, waar burgers vroeger hun water vandaan haalden.

De theologische faculteit en het Gymnasium Theodorianum (13) hebben hun renaissancestijl behouden. Een van de belangrijkste barokke bouwwerken van de stad is de voormalige jezuïetenkerk (14) met zijn weelderige hoogaltaar.

Ook de moderne geschiedenis heeft duidelijke sporen in het stadsbeeld nagelaten. De architectonische modernisering van het centrum is vooral goed te zien bij de Rathauspassage tussen het Rathausplatz en de Rosenstraße en bij het in 2011 gerealiseerde gebouwencomplex rondom de Neuer Platz met de wereldse Volksbank-Passage en het nieuwe stadstheater (15).

Het raadhuis (16) is nog een voorbeeld van de bouwkunst in de wezerrenaissance. Deze plek is tevens het start- en eindpunt van de stadswandeling.

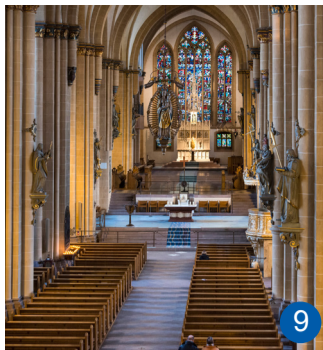
Het centrum van Paderborn biedt nog een aantal bezienswaardigheden. Daartoe behoren de Busdorferkerk (17) met zijn indrukwekkende kruisgang uit rond 1300 en de Franziskanerkerk (18) in de voetgangerszone.

De Stümpelsche Mühle (19) bij de samenvloeiing van de twee Paderarmen vertelt de geschiedenis van de talrijke molens in Paderborn.

De Liborikapelle (20) aan de Liboriberg is gewijd aan de heilige Liborius. Andere barokke bouwwerken zijn het aartsbisdomelijke paleis (21), een van de eerste werken van de Westfaalse bouwmeester Johann Conrad Schlaun, en de Kapuzinerkerk (22).

In de PaderHalle (23) vinden er naast een uitgebreid cultuurprogramma ook congressen en balfeesten plaats.

Het centrum van Paderborn biedt hiermee een combinatie van traditieke plaatsen, historische gebouwen en moderne architectuur.

1295
Paderborn wordt lid van de Hanse.

1614
Bisschop Dietrich IV. von Fürstenberg richt de eerste universiteit van Westfalen op. Dankzij zijn geleerde neef en architectuurliefhebber Ferdinand von Fürstenberg verreegt de stad in de tweede helft van de 17e eeuw zijn barokke glans.

1622
Hertog Christian von Braunschweig berooft het oorspronkelijke Liborischrijn.

1802
Paderborn valt in handen van Pruisen. Tussen 1806 en 1813 behoort de stad tot het Franse koninkrijk Westfalen, maar wordt daarna weer Pruisisch.

1850
Aansluiting tot het spoorwegennetwerk: de economie van Paderborn krijgt een stevige impuls.

Eind 19e eeuw
De stad telt 23.500 inwoners – honderd jaar eerder waren dat er nog 5000.

1930
Het bisdom Paderborn wordt verheven tot aartsbisdom.

1945
De bommen van de Tweede Wereld-oorlog verwoesten ruim 85% van Paderborn.

Jaren '50
De stad ontwikkelt zich tot een van de belangrijkste Westfaalse economische standplaatsen: tegenwoordig heeft Paderborn zijn bijzondere reputatie vooral te danken aan de hightech-branche.

1972
Paderborn wordt standplaats van een „universiteit van de informatiematenschap”, die inmiddels ruim 20.000 studenten telt.

1975
Met de gemeentelijke herindeling wordt Paderborn erkend als grote stad en telt voor het eerst meer dan 100.000 inwoners.

1994
In het stadsdeel Schloß Neuhaus vindt de Landesgartenschau NRW plaats.

1996
Paus Johannes Paul II bezoekt Paderborn.

1999
De historische tentoonstelling „799 – kunst en cultuur uit de karolingische tijd” telt meer dan 300.000 bezoekers. Andere grote en druk bezochte tentoonstellingen zijn „Canossa 1077 – opschudding van de wereld” in 2006 en „CREDO – Christianisatie van Europa in de Middeleeuwen” in 2013.

2007
Paderborn is gaststad van de NRW-dag en bestemming van ruim 600.000 bezoekers.

2014
De SC Paderborn 07 promoveert naar de eerste voetballiga.

2015
Paderborn is gaststad van de 115e „Deutscher Wandertag” met rond 30.000 deelnemers.

2016
De stad heeft voor het eerst meer dan 150.000 inwoners.

Musea

Het museumaanbod in Paderborn is in de afgelopen twee decennia zowel in kwalitatief als in kwantitatief opzicht enorm gegroeid. Het museumlandschap van Paderborn bevat negen musea en een galerie. Daartoe behoren de in het stukje „bezienswaardigheden” voorgestelde gebouwen van het Stadtmuseum (3), het Museum in de Keizerpalts (7) en het Diözesanmuseum (11).

Meer interessante musea zijn de volgende: Het Heinz Nixdorf MuseumsForum (24), het grootste computermuseum van de wereld, werpt licht op ruim 5000 jaar geschiedenis van de informatietechniek, vanaf het begin van het schrift via de eerste reken- en schrijfmachines, de ontwikkeling van de computertechniek tot aan de nieuwste ontwikkelingen. Actuele tentoonstellingen en voordrachten completeren het aanbod.

Het Duitse Tractoren en Modelauto Museum (25) verschaft aan de hand van veel bekende merken als Lanz, Hanomag, Deutz of MAN een nagenoeg compleet overzicht van

de ontwikkelingshistorie van Duitse tractoren. Daarnaast zijn er ruim 10.000 modelauto's van diverse fabricaten te zien.

„Ars sacrale”, het museum voor sacrale kunst, presenteert indrukwekkende kunstwerken uit de privéverzameling van Cassau, waaronder Kreuze, Kelche en Monstranzen.

„Ars sacrale”, het museum voor sacrale kunst, presenteert indrukwekkende kunstwerken uit de privéverzameling van Cassau, waaronder Kreuze, Kelche en Monstranzen.

Direct ernaast vertoont het Kunstmuseum naast tijdelijke tentoonstellingen geregeld werken van Willy Lucas en van het kunstenaarspaar Ella Bergmann en Robert Michel uit de stedelijke kunstverzameling.

In de baroktuin bevindt zich in de oude manege de Städtische Galerie met wisselende tentoonstellingen met als hoofdthema oude kunst, schilderwerk en prentkunst.

• Meer informatie op internet: www.paderborn.de/museen

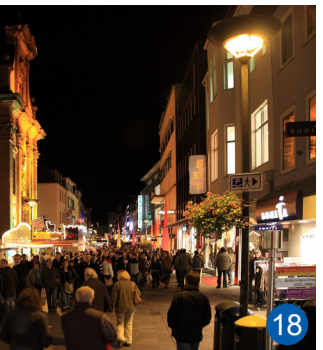
Geniet van het bruisende leven van een veelzijdige winkelstad of van de rust in een van de vele cafés in het centrum van Paderborn! Eersteklas winkel- en warenhuizen, excellente boetiekjes, vakkundige speciaalzaken en de gezellige eetcafés maken van elk uitstapje naar deze overzichtelijke stad een belevenis. In de voetgangerszone vindt u talrijke winkels met voor ieder wat

Winkelgenot

wijs. Onze vriendelijke winkeliers dragen bij aan de gezellige shop-beleving.

Op woensdag en zaterdag vindt er voor de Dom de weekmarkt plaats. Naast professionele marktlieden bieden ook winkeltjes en particulieren hier hun producten aan. Vlees, brood, bloemen, fruit en groenten – bijna alles is hier te verkrijgen. Op vrijdagmiddag vindt op de Domplatz de „palavermarkt” plaats, waarbij er overwegend hoogwaardige producten van biologische boeren worden verkocht.

• Meer informatie op internet: www.werbergemeinschaft-paderborn.de www.paderborn.de/wochenmarkt

Geschiedenis

Paderborn is een jonge stad, maar toch rijk aan geschiedenis. Hier ontstond de oudste stedenband van Europa, hier werd de eerste universiteit van Westfalen opgericht en de Paus bezocht de stad twee maal.

777
Karel de Grote laat een burcht bouwen in de buurt van de Paderbronnen. Hierin houdt hij de eerste Frankische Reichstag op Saksische bodem.

799
Karel de Grote ontmoet Paus Leo III in Paderborn: oprichting van het bisdom en convenant ter keizerkroning van Karel.

836
De relikwieën van de heilige Liborius worden van Le Mans naar Paderborn gebracht, waarmee de oudste stedenband van Europa wordt aangegaan.

11e eeuw
Bisschop Meinwerk laat een groot aantal bouwwerken bouwen: een nieuwe dom, het klooster Abdinghof, de Busdorfstift, de Bartholomeuskapel, een grotere koningszaal en een bisschoppaleis. Paderborn wordt „feestdagpalts”, de palts waar men tijdens feestdagen samen komt, van de heersers en er vinden talrijke koningsbezoeken plaats.

Rond 1200
Paderborn heeft de grootte van de huidige Altstadt bereikt. De economie bloeit op.

Gastronomie

Accommodaties

Rond 30 hotels en hotel-restaurants in en rond het centrum bieden een breed aanbod – van standaard tot first-class. In het Paderborner Land vindt u bovendien kleinere pensions, vakantie-woningen en appartementen. Ons online accommodatie-informatiesysteem biedt een overzicht van alle accommodaties en boekingsmogelijkheden. Goedkoop overnachten kan bij jeugdherbergen in Paderborn en Wewelsburg. Kampeerliefhebbers vinden drie campings in het stadsgebied en de omgeving. Camperplaatsen liggen bij het Maspersplatz, bij het Rolandsbad, bij de parkeerplaats van het Heinz Nixdorf MuseumsForum en bij de Lippesee in Sande.

plek voor een drankje vinden al snel iets leuk in Paderborn: de meeste cafés liggen tussen de Westernstraße, Domplatz en het Paderbrongebied. Ook biedt de stad een hoop leuke uitgaansgelegenheden – studentencafés, pubs, oude cafeetjes, bijzondere restaurants en cocktailbars – genoeg aanbod voor een gezellig avondje uit. In Paderborn en het Paderborner Land vindt u een hoop Biergartens en boerderijcafés, die niet alleen fietsers welkom heten met hun hartige specialiteiten, zelf gebakken taarten en huisgemaakte producten.

• Meer informatie op internet: www.paderborn.de/gastronomie

• Meer informatie op internet: www.paderborn.de/hotels www.paderborn.de/wohnmobil

Uitgaan in Paderborn – goed eten en drinken – hiervoor zijn er volop mogelijkheden. De keuze uit eetgelegenheden is reusachtig, dat wordt moeilijk kiezen! Wordt het de Bourgondische, Italiaanse, Spaanse, Aziatische of Amerikaanse keuken, of een sterrenrestaurant of bistro? Voor elke smaak wat wils. Ook degenen die niet (veel) willen eten, maar op zoek zijn naar een leuke

Feesten en genieten

de unieke combinatie van kerkelijke feestelijkheden en een werelds volksfeest.

Een overvolle agenda met concerten en gevarieerde festivals, een bruisend theateraanbod, interessante sportevenementen en talrijke events in de barokke tuin van de voormalige bisschoppelijke residentie Slot Neuhaus maken van deze stad een aantrekkelijke bestemming voor gasten uit alle windstreken.

Paderborn is leuk! Kunst en cultuur, shoppen en sport, entertainment en de Westfaalse keuken - Paderborn heeft een hoop te bieden en kijkt uit naar uw komst!

• Meer informatie op internet: www.paderborn.de/veranstaltungen

Onderwijs - Wetenschap

Paderborn imponeert met zijn traditie en hightech, met de Dom en de „toekomstlaan” Fürstenallee, met de Paderbronnen en het TechnologiePark. Naast de traditionele bedrijfstakken vormen innovatieve productiebedrijven en „Hightechsmeden” een stabiele basis voor een gezonde economische ontwikkeling. Indrukwekkend is vooral de veelzijdigheid van de branches en de lange lijst van internationale ondernemers zoals Benteler, Diebold Nixdorf, dSPACE en Phoenix Contact Power Supplies. Paderborn is tegenwoordig vooral een belangrijke hoofdflocatie voor de informatietechnologie.

Naast de universiteit beschikt Paderborn over nog vier hogescholen en telt in totaal rond 22.000 studenten. Natuurlijk biedt de stad ook meerdere opleidingscentra. Met de Fürstenallee is een belangrijk educatie- en ontwikkelingscentrum voor product- en handelsinnovatie opgezet voor de hele regio Ostwestfalen-Lippe (OWL). Hier zijn onder andere het technologienetwerk „it's OWL” (Intelligente Technische Systemen Ostwestfalen-Lippe) en het Fraunhofer IEM (Instituut voor ontwerptechniek Mechatronik) gevestigd.

Uitstapjes

Daar, waar de Pader in de Lippe mondt, ligt een van mooiste watersloten in de stijl van de renaissance: Slot Neuhaus (30). Waar vroeger de prinsbisschoppen van Paderborn resideerden, kunnen bezoekers vandaag de dag ontspannen in de baroktuin en het aangrenzende Schloß- & Auenpark. Het ca. 42 hectare grote terrein wordt gekenmerkt door het prachtige rivierlandschap van de Pader, de Lippe en de Alme.

Het kloostercomplex Dalheim (33) bij Lichtenau kijkt terug op een roerige geschiedenis vol veranderingen. Opvallend is dat bijna het gehele complex behouden is. Tegenwoordig bevindt zich in een deel van het gebouw het LWL-museum voor kloostercultuur.

De kuuroorden Bad Lippespringe en Bad Driburg en de Moosheide in de Senne bij Hövelhof liggen voor de poort van Paderborn en zijn absoluut een bezoek waard.

Het Hermannsdenkmal bij Detmold troont boven het landschap van het Teutoburgerwoud uit. Het monument herdenkt de slag in het jaar 9 na Christus, toen de Germaanse aanvoerder Arminius het verder indringen van de Romeinen voor altijd verhinderde.

In het zuidoostelijke deel van het Teutoburgerwoud, bij Horn-Bad Meinberg, vindt u de Externsteine (34). Dit markante natuurmonument bestaat uit 13 tot wel 40 meter hoge zandstenen rotsen, die ontstaan zijn door stukken afgebroken rots van de kam van het Teutoburgerwoud.

• Meer informatie op internet: www.paderborner-land.nl

